

EXAMENSARBETE

HÖSTEN 2006

Lärarytbildningen

Är det nationella provet stressframkallande?

- En enkätstudie om hur elever i årskurs 5 känner inför det nationella provet i matematik

Författare
Carolin Ericsson
Johanna Hansson

Handledare
Magnus Blixt

Är det nationella provet stressframkallande?

- En enkätstudie om hur elever i årskurs 5 känner inför
det nationella provet i matematik

Abstract

I dagens skola är det allt vanligare att elever känner sig stressade, vilket bland annat beror på att de har många läxor och prov samt krav på sig att prestera. Syftet med studien är att undersöka om elever i årskurs 5 känner sig stressade inför det nationella provet i matematik och vad det i så fall beror på? Studien har genomförts med hjälp av en enkätundersökning som besvarats av 183 elever. Resultatet av studien redovisas i diagram där det tydligt framgår skillnader, sett ur ett genusperspektiv. Resultatet visar att en stor del av de tillfrågade eleverna känner i någon grad av stress inför provet, framförallt är det tydligt bland flickorna. De vanligaste symtomen eleverna i årskurs 5 upplever vid stress är irritation, huvudvärk och yrsel. Pojkarna anser i större utsträckning än flickorna att det är viktigt att prestera bra på provet och uppnå ett bättre resultat än sina kompisar. Pojkarna känner även större krav från sina föräldrar och lärare att åstadkomma ett bra resultat på det nationella provet i matematik.

Ämnesord: Stress, barn och stress, krav, genus, nationellt prov, matematik

Innehållsförteckning

Förord

1. Inledning	5
1.1 Syfte	6
2. Bakgrund	7
2.1 Stress	7
2.2 Barn och stress	8
2.2.1 Är trygga barn mindre stressade?	9
2.2.2 Barns reaktion vid stress	9
2.3 Krav på eleven i skolan	10
2.4 Nationella prov	11
3. Problemprecisering	14
4. Metod	14
4.1 Urval	15
4.2 Bortfall	15
4.3 Etiska överväganden	15
4.4 Pilotundersökning	16
4.5 Upplägg	17
5. Resultat	18
5.1 Redovisning av enkätsvar	18
6. Diskussion	25
6.1 Metoddiskussion	25
6.2 Resultatdiskussion	26
7. Sammanfattning	30
Referenslista	32

Bilagor

- 1 – Brev till föräldrar
- 2 – Enkät

Förord

Studien handlar om hur elever i årskurs 5 känner inför det nationella provet i matematik. Vi har valt att enbart koncentrera oss på provet i matematik på grund av våra erfarenheter från de verksamhetsförlagda utbildningsperioderna. Vi har upplevt att det ute i klasserna är mycket frågor, funderingar och oroligheter inom ämnet matematik, samt att det förekommer jämförelser och tävlingar eleverna emellan. Vi har även uppmärksammat att många pedagoger redan i årskurs 3 och 4 nämner hur viktigt det är att prestera bra på det nationella provet i matematik i årskurs 5.

Vi vill rikta ett stort tack till de rektorer, berörda lärare och elever på de skolor där enkätundersökningen genomförts. Utan deras medverkan hade inte studien varit möjlig att genomföra. Dessutom vill vi tacka vår handledare Magnus Blixt som har stöttat oss under arbetets gång.

Vi hoppas att denna uppsats kommer att läsas av verksamma och blivande pedagoger så att de kommer till insikt om hur elever känner inför det nationella provet i matematik.

Kristianstad den 18 december 2006

Carolin Ericsson och Johanna Hansson

1. Inledning

I dagens samhälle sker ständiga förändringar vilket innebär att det ställs nya krav på oss vad gäller kompetens och prestation. Människans kropp är inte alltid anpassad för alla dessa krav vilket medför att många idag utsätts för psykisk stress. Ellneby (1999) talar om att "hjärnstress" kommer att bli den stora folksjukdomen under 2000-talet. Denna samhällsförändring avspeglar sig även i dagens skola, där stress blivit allt vanligare bland elever. I en artikel i *Lärarnas tidning* påpekar Bremberg, docent i socialmedicin, att andelen ungdomar som känner sig stressade, oroliga, har ont i magen eller huvudvärk har sedan 1990-talet fördubblats och i vissa fall även tredubblats (Lannvik-Duregård, 2006).

BRIS, Barnens Rätt I Samhället, i Stockholm har under lång tid tagit emot telefonsamtal från barn. De betonar liksom Bremberg att det främst är under 90-talet som stress har blivit allt vanligare bland barn. De menar på att barn idag säger att de har ont i huvudet eller ont i magen men i själva verket känner de sig stressade. BRIS i Göteborg understryker att många av de barn som ringer dit beklagar sig över att kraven som ställs på dem är för höga (Sandelin, 2000). Kraven leder till att alltfler elever upplever stress i skolan. Det är vanligt att elever känner av stress inför ett prov och denna stress är oftast inte farlig för hälsan då den bara yttrar sig precis innan provtillfället. Känner eleverna däremot sig stressade i flera dagar eller veckor inför ett prov kan stressen bli ohälsosam och symtom såsom magont, huvudvärk eller sömnproblem kan uppstå (Ellneby, 1999).

Skolverket har gjort undersökningar om elevers prestationsängslan kopplat till ämnet matematik. Resultatet visar att det är vanligt att elever känner oro och ångest i samband med matematik och att de anser att kraven på dem är för höga (Nationella kvalitetsgranskningar, 2003). Ett av de prov som kan framkalla stress hos elever är det nationella provet i matematik som skrivs för första gången i årskurs 5. I *Lpo 94* står det att: "Skolans uppdrag är att skapa en god miljö för utveckling och lärande" (Lpo 94, s. 9). En alltför stressad miljö är ingen god miljö för elevernas utveckling och lärande. Det ligger därför ett stort ansvar hos lärarna att dämpa denna oro och ångest bland eleverna.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka om elever i årskurs 5 känner sig stressade inför det nationella provet i matematik och vilka faktorer som eventuellt framkallar stress.

2. Bakgrund

Denna bakgrund syftar till att åskådliggöra den vetenskapliga förankringen av ämnet. Begreppet stress presenteras och dess orsaker och konsekvenser, därefter kommer barns stress och krav att belysas samt genusperspektivet innan den avslutas med en redogörelse för det nationella provet.

2.1 Stress

Stressforskning är ett relativt ungt forskningsområde, vilket medför att kunskapen är begränsad (Währborg, 2003). Det var först under 1960- och 1970- talen som stressforskning etablerades i Sverige genom Levi och Frankenhaeuser (Aronsson, 2006).

Att människor är och har varit stressade är inget nytt men själva ordet stress infördes först år 1946 av forskaren Selye. Ordet stress härstammar från engelskan och översätts till svenska med påfrestning eller tryck och det är ett vanligt ord för att beskriva hur vi mår. Stress innebär att kroppen reagerar på en rad olika påfrestningar i form av krav, hot, utmaning och belastning. Ett av dagens vanligaste krav som ställs på oss människor är att uppnå goda resultat under kort tid. Vad som orsakar stress är däremot väldigt olika från person till person (Ellneby, 1999).

Det finns både positiv och negativ stress. När det råder en balans mellan de krav som ställs på oss och vår förmåga att hantera dessa krav kan stress upplevas som en positiv utmaning (Frankenhaeuser, 1995). Positiv stress kan till och med ge oss människor extra energi inför en ny uppgift eller utmaning (Lundborg och Malmqvist m.fl., 2000). Negativ stress kan framkallas av två orsaker, antingen när kravet är över vår egen förmåga eller när kraven är alldeles för låga vilket medför att vi blir understimulerade (Frankenhaeuser, 1995). Negativ stress kan leda till att vi kan få magbesvär, huvudvärk med mera (Lundborg och Malmqvist m.fl., 2000). Ellneby (1999) betonar att både negativ och positiv stress är naturliga delar av livet och viktiga i barns utveckling, men att det är svårt att finna en balansgång däremellan.

2.2 Barn och stress

Allt fler barn och ungdomar känner sig stressade i dagens samhälle. De flesta föräldrar vill sina barn väl, men ändå stressar och hetsar de barnen. Många föräldrar är idag ensamstående och känner stort ansvar och krav på sig vilket även speglar av sig på barnen (Ellneby, 1999). Många barn klarar av att hantera den stress som figurerar i deras liv men det finns vissa grupper som är mer utsatta, till exempel de barn som har långtidssjuka eller långtidsarbetslösa föräldrar. Dessa barn kan sakna stöd av föräldrarna att hantera vardagsstressen eftersom de vuxna är fullt upptagna med sina egna problem. Stress bland svenska barn har nästintill fördubblats sedan mitten av 1980-talet. Detta är framförallt märkbart bland flickor (Woxberg, 2005).

Barns stress orsakas av samma faktorer som hos vuxna, men barn tycks vara mer lika kvinnor än män. Det vill säga att barn och kvinnor reagerar mer på störningar i relationer än vad män gör. Barnets relationer och hur de trivs i skolan har stor betydelse för hur stresspåverkade de är. Barns stress kan delas in i fyra huvudgrupper vilka är följande:

1. *Känslomässiga relationer.* Hit hör alla sorters separationer som till exempel när ett barn mister en förälder, föräldrarna skiljer sig samt om barnet förlorar en kroppsfunction eller kroppsdel.
2. *Relationsavvikelser.* Om barnet blir mobbat eller orättvist behandlat av omgivningen framkallas stressreaktioner.
3. *Krav och kontroll.* Precis som vuxna upplever barn olika prestationskrav och de uppvisar liknande reaktionsmönster när de mister kontrollen över en situation.
4. *Avvikelser i den sociala tryggheten.* Förändringar i barnens vardag som till exempel att få ett nytt syskon, flytta, byta skola eller om en förälder träffar en ny partner (Währborg, 2003).

Har inte eleven goda relationer gentemot lärare och klasskamrater eller inte har kontroll över vad som krävs inför ett prov kan det framkalla negativ stress hos eleven. Enligt Ellneby är det i de flesta fall mer än en faktor som orsakar stress hos barn, som till exempel för många läxor och prov samt barnens krav på sig själv att lyckas i skolan (Ellneby, 1999). Det behöver således inte vara provet i sig som framkallar stress hos barn, utan det kan även bero på hur barns levnadsförhållande ser ut.

2.2.1 Är trygga barn mindre stressade?

För lite stimulering bromsar barns utveckling och gör det svårare för dem att hantera framtidens krav och besvärliga situationer. I detta sammanhang spelar trygghet en stor roll. Om barnet känner trygghet genom skydd, kroppslig kontakt och kontinuitet skapar det förutsättningar att överleva. Om tryggheten påverkas genom att barnet till exempel får en annan lärare kommer osäkerheten om att någon bryr sig om och skyddar dem att göra sig påmind. Ju mindre kontinuitet barnet har desto mer kommer det att uppleva livet som ett hot. Konsekvenserna blir då osäkerhet, bristande tillit till vuxna och dålig tilltro att känna uppskattning (Rodhe och Österberg, 1974). Det finns fem egenskaper som amerikanska forskare pekar ut som tycks skydda barn från stress trots att de lever i en stressad tillvaro.

- Den sociala förmågan, barnet mår bra i situationer tillsammans med vuxna och vänner.
- Barnet har en förmåga att göra gott intryck så att han/hon blir omtyckt och hjälpt.
- Barnet har ett gott självförtroende och ser svårigheter mer som en utmaning än som ett hinder.
- Barnet är självständigt och skapar själv en miljö som han/hon trivs i.
- Barnet har hög prestationsförmåga, är kreativ, påhittig och uthållig.

De barn som accepterar sig själva och som har förtroende för andra människor är oftast mer stresståliga (Ellneby, 1999).

2.2.2 Barns reaktion vid stress

När barn stressar reagerar kroppen genom att musklerna spänns, hjärtat och lungornas arbete ökar och de blir mer påpassliga och uppmärksamma. Kroppen gör sig redo för att antingen fly eller strida. När påfrestningen och faran är över går stresshormonerna tillbaka mot lägre nivåer igen. Dilemmat i dagens samhälle är att kroppen aldrig hinner återhämta sig innan nästa fara och påfrestning sköljer över oss, vilket leder till att hjärnan sänder ut signaler om ett bestående stresstillstånd. Detta konstanta stresstillstånd kan vara mycket skadligt (Ellneby, 1999). Barn som är stressade kännetecknas av att de blir oroliga arga, ledsna, irriterade, deprimerade eller nervösa. De klagar även över trötthet och att de är spända. För många barn kan det även visa sig genom att de får svårt att koncentrera sig och komma ihåg saker (Barn och unga berättar om stress, 2004). Är barn stressade under en längre tid kan varningssignalerna övergå till olika sjukdomar och besvär som till exempel sömnproblem,

migrän, högt blodtryck, nack- och ryggbesvär, depression, astma, diabetes, eksem och hjärt- och kärlsjukdomar (Ellneby, 1999).

2.3 Krav på eleven i skolan

Dagens kroppar fungerar i stort sätt på samma vis som under våra förfäders tid, men förr fick kroppen främst utstå fysiska hot, då människan gjorde sig beredd för antingen kamp eller flykt. Idag ställs vi inte inför lika många fysiska faror, istället är psykiska hot allt vanligare i form av tidspress, snabba förändringar och krav på ständig anpassning (Lundborg och Malmqvist m.fl., 2000). När ett barn blir mött med ett krav som motsvarar dess mognad blir det en sporre i utvecklingen. Då barn stöter på krav och förväntningar som de inte tror sig kunna leva upp till blir uppgifterna inte längre en utmaning utan det kan istället leda till stress. En faktor som stressar barn är kravet på att prestera bra (Ellneby, 1999). Många bär på en rädsla att inte räcka till intellektuellt eller känslan av att det finns en perfekt lösning på varje problem (Peters, 2001). Om barnet litar på sin förmåga eller inte har stor betydelse för den uppgift barnet ställs inför. Barns erfarenhet av tidigare prestationer och hur väl de lyckats är starkt förknippat med de känslor som ryms inom dem inför liknande uppgifter. Förutom att jämföra med sig själv i liknande situationer är det även vanligt att jämföra sig med andra. Den sociala omgivningen spelar också stor roll för barnets självkänsla. Befinner sig barnet i en trygg miljö utvecklas lättare en god självkänsla och trygghet (Nationella kvalitetsgranskningar, 2003).

Skolverket har gjort en undersökning om elevers självkänsla och skolans vardag som visar att kompetensupplevelsen har stor koppling till prestationsängslan framförallt i ämnet matematik. Oro och ångest är vanligast bland de elever som tycker att kraven är för höga och som har lägre betyg. Framförallt flickor och de pojkar med lägre självvärdering tenderar att ha större ångslan för att prestera. I matematik krävs det att elever har god självkänsla för ämnet och uppfattar kravnivån som rimlig för att slippa oro och ångest. Elever med mycket låg självkänsla oroar sig inte i lika stor utsträckning för sina prestationer, vilket kan verka uppseendeväckande men kan ha sin förklaring i att dessa elever redan har gett upp sina krav på att lyckas (Nationella kvalitetsgranskningar, 2003). Pojkar visar i allmänhet större självförtroende gällande skolans krav jämfört med flickor. Det kan skilja sig mellan ämnen men framförallt i matematik har flickor lägre självkänsla och självförtroende (Björnsson,

2005). Det är oftast flickor som har höga ambitioner, krav på sig själva och känner press från lärare och föräldrar, vilket leder till att de är mer stresspåverkade än pojkar. Flickor tar det personligt vid misslyckande och jämför prestationer med sina kamrater (Woxberg, 2005). Mogren och Trosell anser motsatsen och poängterar att flickor inte är lika intresserade av jämförelser och att tävla som pojkar (Mogren och Trosell, 1997).

Statistiska centralbyrån gjorde under åren 2002-2003 en undersökning bland ungefär 3000 elever mellan 10 och 18 år om hur de ser på skolan. Studien visar att nästan 50 % av de tillfrågade eleverna ställer höga krav på sig själv i skolarbetet och ungefär 25 % tycker att föräldrarna ställer höga krav på dem att prestera bra i skolan. Gällande elevers krav på sig själva visar studien att flickor har högre krav på sig och pojkarna tycker att största trycket kommer från föräldrarna. I åldrarna 10-12 år är det 19 % av eleverna som känner att läraren ställer höga krav på dem, här finns det ingen märkbar skillnad mellan könen. Kraven från lärarna ökar med stigande ålder (Barns villkor, 2005).

Genom alla tider har matematikämnet fått ett stort utrymme i skolan och tilldelats många undervisningstimmar (Pettersson, 1990). Denna centrala plats har bidragit till att matematik är ett statusämne i skolan, vilket medfört att elever känner att det är viktigt att lyckas inom ämnet. Matematikämnet väcker starka reaktioner bland både elever och föräldrar, eftersom goda prestationer i ämnet anses vara ett bevis på intelligens (Linnanmäki, 2002). Framförallt har matematik särskild status bland pojkar (Öhrn, 2002). Detta kan vara en av anledningarna till varför många elever är mer oroliga att misslyckas i matematik än i andra ämnen. Det är vanligt att elever har negativa upplevelser inom ämnet, då det är starkt förknippat med oro och ångest (Linnanmäki, 2002).

2.4 Nationella prov

De nationella proven för grundskolan infördes på 1990-talet och har två föregångare i examensprov och standardprov. Efter ett regeringsbeslut den 21 april 1994 ansvarar Skolverket för att framställa och tillhandahålla nationella prov (Naeslund, 2004). De nationella proven för årskurs 5 har funnits sedan 1996 (PRIM-gruppen, 2006). Grundskolans nationella prov ges i ämnena svenska, engelska, matematik samt svenska som andraspråk. Sammansättningen av ämnesprov i grundskolan görs utifrån Lpo 94, kursplaner och betygsriterier. Ämnesproven erbjuds i årskurs 5 och 9, men de är endast obligatoriska i

årskurs 9. De flesta kommuner eller skolor ser dock till att ämnesproven blir obligatoriska redan i årskurs 5. Studier gjorda av Skolverket visar på att hela 98 procent av landets skolor på något sätt använder de nationella proven även i årskurs 5. Det finns inga fasta provdagar för ämnesproven i årskurs 5, eftersom de inte är obligatoriska, istället kan varje lärare eller skola fritt disponera över tiden då delproven i de olika ämnena ska göras. Det enda kravet är att proven ska göras på vårterminen i årskurs 5 (Naeslund, 2004). Provsystemet har fyra uppgifter att fylla:

- ”Underlätta likvärdig bedömning och betygssättning
- Kontrollera måluppfyllelse
- Påvisa starka och svaga sidor
- Verka förebildligt på bedömning, undervisning och lärande” (Naeslund, 2004, s. 11).

Huvudsyftet med ämnesproven i årskurs 5 är att kontrollera om kursplanens mål är uppfyllda eller inte (Naeslund, 2004).

I *Kursplanen* för matematik kan man läsa följande under ämnets syfte och roll:

Grundskolan har till uppgift att hos eleven utveckla sådana kunskaper i matematik som behövs för att fatta välgrundade beslut i vardagslivets många valsituationer, för att kunna tolka och använda det ökande flödet av information och för att kunna följa och delta i beslutprocesser i samhället (Kursplaner och betygskriterier, 2000, s. 26).

Detta citat visar vad syftet med matematikämnet är och vad elever ska behärska när de har gått ut grundskolan. Det ges inga betyg i årskurs 5 men ändå har eleverna press på sig att uppnå kursplanens mål i matematik. En del elever har svårt att nå upp till kursplanens mål i årskurs 5 och det är först genom de nationella proven som dessa elever upptäcks. Sveriges television visade den 29 november 2006 ett inslag om de nationella proven. I reportaget framför nyhetsreportern att skolminister Björklund vill införa nationella prov redan i årskurs 3. Bakgrunden till detta är att Björklund är missnöjd med den svenska skolan och vill därför att pedagoger ska upptäcka elever med svårigheter tidigare än vad som görs idag. Proven kommer att införas innan sommaren 2009 (Sveriges television, 2006). Redan under statsministern Perssons regi diskuterades införandet av nationella prov i årskurs 3, men förslaget gick aldrig igenom. En av personerna som var emot förslaget var Modéen (s) som uttryckte sig med följande motivering: ”Tänk er känslan i magen hos barnet, rädd för att misslyckas, att inte duga och att inte räcka till bland sina kamrater” (Sveriges television, 2005). Modéen belyser med sitt uttalande att det nationella provet kan framkalla negativ stress bland barn.

Skolverket har gjort intervjuer med lärare där de skulle svara på varför de tror att eleverna blir stressade inför de nationella proven. En av lärarna svarade följande: ”De är väl rädda för att inte lyckas. De pratar med varandra och säger att man får ’gå om’, om man inte är godkänd på allt” (Neaslund, 2004, s. 70). Lärarna fick även frågan om de upplever att eleverna känner sig pressade av proven. Var femte lärare i årskurs 5 tycker att elevmajoriteten visar tecken på ångest och stress inför proven. Resultatet från undersökningen visar även att stress bland elever i vissa fall beror på hur läraren skruvar upp förväntningarna (Neaslund, 2004).

3. Problemprecisering

- Känner elever sig stressade inför det nationella provet i matematik och hur yttrar det sig i så fall?
- Ställer elever krav på sig själv inför provet och upplever de krav från sina föräldrar och lärare? Vad är det i så fall som orsakar dessa krav?
- Förekommer det några skillnader mellan pojkar och flickor gällande krav och stress inför det nationella provet i matematik?

4. Metod

Syftet med studien är att undersöka om elever i årskurs 5 känner sig stressade inför det nationella provet i matematik och vilka faktorer som eventuellt framkallar stress. Studien har genomförts med hjälp av enkäter (se bilaga 2). Fördelen med att använda sig av enkäter är att undersökningsgruppen får svara på exakt samma frågor under samma förutsättningar (Patel och Davidsson, 2003). En gruppenkät genomfördes vilket innebär att enkäten besvaras och samlas in vid samma tillfälle. Denna metod är bra därför att det är möjligt att ha uppsikt över undersökningsgruppen så att de inte talas vid och på det sättet påverkas av varandra. Bortfallet i en gruppenkät blir ofta färre tack vare att undersökarna finns lättillgängliga (Ejlertsson, 2005).

Med tanke på att undersökningsgruppen är elever från årskurs 5 har frågorna i enkäten konstruerats på ett lättförståeligt sätt, detta för att inte riskera att använda för svåra ord som är främmande för eleverna (Patel och Davidsson, 2003). Layouten på enkäten gjordes enkel och lättöverskådlig för att eleverna inte skulle tappa motivationen.

De flesta frågor i enkäten har graderade svarsalternativ utifrån följande skala: stämmer helt, stämmer nästan, stämmer lite och stämmer inte alls. Frågorna har enbart fyra svarsalternativ. Genom att utesluta ett mittenalternativ går det att undvika att eleverna enbart väljer att svara utan att egentligen ta ställning i frågan (Patel och Davidsson, 2003).

4.1 Urval

Studien har genomförts på sex skolor i två kommuner i Skåne. Undersökningsgruppen bestod av 194 elever i årskurs 5. Anledningen till att studien genomförts på dessa sex skolor, tre stadsskolor och tre skolor utanför staden, är att gruppen ska bli så representativ som möjligt för resultatet i undersökningen. Valet av undersökningsgrupp, årskurs 5, föll sig naturligt då studien syftar till att undersöka om elever är stressade inför det nationella provet i matematik och att vår inriktning är för åldrarna 6-12 år.

4.2 Bortfall

Studien omfattade 194 elever med ett bortfall på elva elever vilket innebär att 183 elever deltog i enkätundersökningen. Orsaken till att elever inte deltog var på grund av sjukdom eller att de inte fick delta för sina föräldrar. Några elever lämnade in en ofullständig enkät, där de av någon anledning inte besvarat alla frågor. Hur många elever som inte besvarat frågan kommer tydligt att framgå i redogörelsen under diagrammen i resultatkapitlet.

4.3 Etiska överväganden

Forskning har stor betydelse för både samhällets och människans utveckling. Det finns etiska principer som är viktiga att följa vid forskning, detta för att skydda alla inom forskningens områden. Forskningsetiska principer har framställts inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning. Principerna fungerar som riktlinjer för granskning av forskningsprojektet inom området humaniora och samhällsvetenskap, men de är även ämnade att vägleda forskaren vid planering av projektet. Eftersom problem kan variera från fall till fall, är principerna mer avsedda som en vägledare och avsikten är att de skall ge stöd för forskarens egna tankar och insikter i sitt ansvarstagande (Vetenskapsrådet, 2002).

Vetenskapsrådet har tagit fram fyra allmänna huvudkrav för forskning. De är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att forskaren ska informera undersökningsgruppen om uppsatsens syfte, deras roll i undersökningen samt vilka villkor som gäller för deras deltagande

(Vetenskapsrådet, 2002). Detta uppfylldes genom att eleverna vid undersökningstillfället fick muntlig information om syftet med studien, att det var frivilligt att delta samt att de försäkrades om anonymitet.

Samtyckeskravet handlar om att forskaren ska få samtycke av undersökningens individer. I vissa fall bör även föräldrar eller vårdnadshavare ange sitt medgivande. Detta krävs om undersökningsgruppen är under 15 år och då enkäten är etiskt känslig (Vetenskapsrådet, 2002). Rektorer och klasslärarna på respektive skola kontaktades för att ge sitt medgivande till undersökningen. Eftersom individerna i undersökningsgruppen är under 15 år skickades brev (se bilaga 1) ut till föräldrarna, via lärarna, för att få deras samtycke. De elever som inte fick delta skulle lämna in en talong till läraren innan undersökningstillfället.

Konfidentialitetskravet avser att skydda deltagarnas identitet. Informationen om deltagarna ska skyddas och förvaras på ett sådant sätt att utomstående inte kan identifiera den enskilda individen (Vetenskapsrådet, 2002). Undersökningen var helt anonym vilket medför att identifiering är omöjlig. Enkäterna förvaras så att ingen utomstående har tillträde till informationen.

Nyttjandekravet går ut på att den insamlade informationen om de enskilda individerna endast får användas till forskning (Vetenskapsrådet, 2002). Uppgifterna kommer endast att användas i denna uppsats.

4.4 Pilotundersökning

För att ta reda på om enkäten var anpassad till undersökningsgruppen gjordes en pilotundersökning. Syftet med en pilotundersökning är att ta reda på om utomstående tolkar enkätens frågor och svarsalternativ på samma sätt som frågekonstruktörerna (Ejlertsson, 2005). Först fick familj och vänner läsa enkäten och ge kommentarer och utifrån det gjordes några ändringar. Därefter genomfördes den egentliga pilotundersökningen i en slumpmässigt utvald femteklass. Klassläraren valde ut tre flickor och tre pojkar med olika kunskapsnivåer för att besvara enkäten. Under pilotundersökningen var vi närvarande för att eleverna skulle kunna ställa frågor i samband med att de besvarade enkäten. Det är betydelsefullt att låta

eleverna svara på enkäten under tiden som frågekonstruktörerna är närvarande, på detta sätt får man direkt respons från gruppen (Ejlertsson, 2005).

4.5 Upplägg

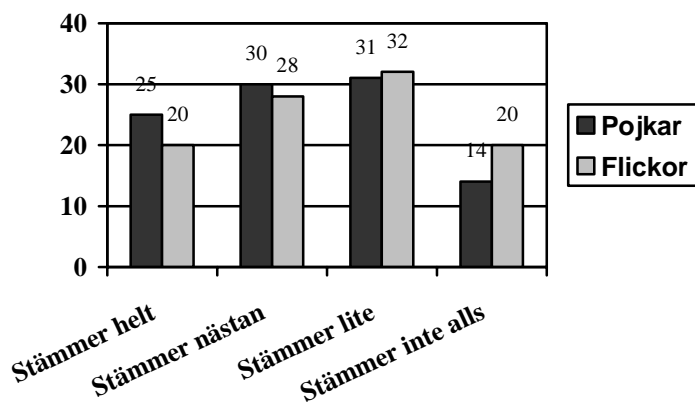
Rektorerna på respektive skola kontaktades via telefon och informerades om studien för att ge tillåtelse att genomföra enkätundersökningen. Efter godkännande från rektorerna togs kontakt med lärarna och tid bestämdes för enkätundersökningen. Brev skickades sedan ut till lärarna, som de i sin tur skulle vidarebefordra till elevernas föräldrar (se bilaga 1). Vid samtliga undersökningstillfällen informerades eleverna om studiens syfte, de försäkrades om att deltagandet var frivilligt samt att de var helt anonyma. För att få ett högt svarsdeltagande lämnades enkäterna ut och samlades in vid samma tillfälle. I samband med enkätundersökningen noterades bortfallet av eleverna, hur många som var frånvarande eller av annan anledning inte deltog.

5. Resultat

I detta kapitel kommer resultatet av enkätundersökningen att redovisas. Frågorna 1-6 kommer inte att redovisas, detta för att de inte är relevanta för undersökningen. Frågorna som ska besvaras är: Känner elever sig stressade inför det nationella provet i matematik och hur yttrar det sig i så fall? Ställer elever krav på sig själv inför provet och upplever de krav från sina föräldrar och lärare? Vad är det i så fall som orsakar dessa krav? Förekommer det några skillnader mellan pojkar och flickor gällande krav och stress inför det nationella provet i matematik? För att göra svaren så överskådliga som möjligt kommer de att presenteras med hjälp av diagram. De siffror som står i värdeaxeln visas i *procent*, vilket även gäller siffrorna ovanför staplarna. Under varje diagram presenteras en kort redogörelse över elevernas svar. Enkäten har besvarats av 183 elever varav 86 var flickor och 97 var pojkar.

5.1 Redovisning av enkätsvar

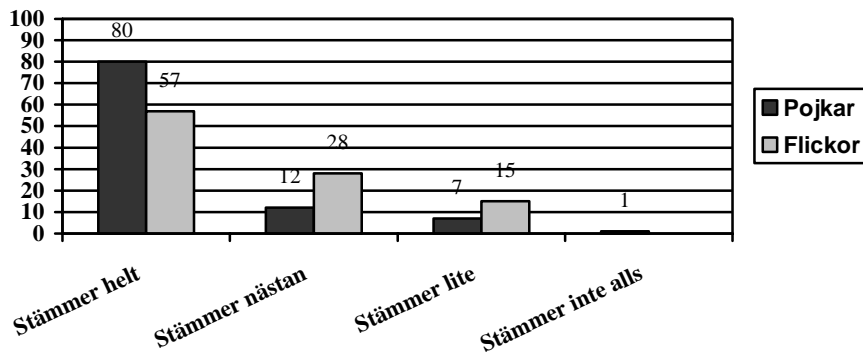
Fråga 7. Jag tycker att det ska bli kul att skriva det nationella provet i matematik.



Figur 1

86 procent av pojkarna och 80 procent av flickorna tycker att det i någon grad ska bli roligt att göra provet.

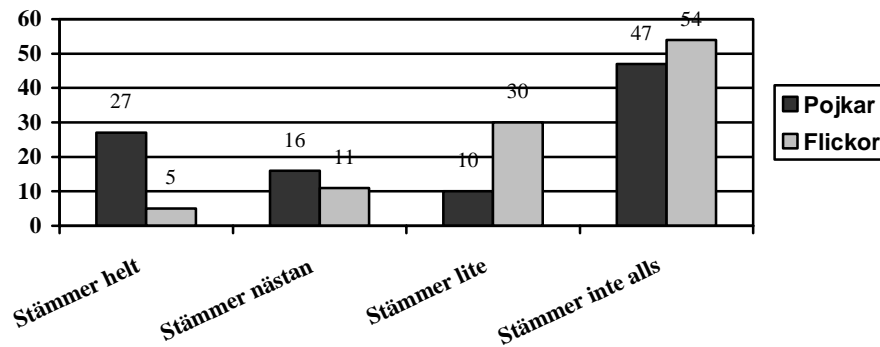
Fråga 9. Det är viktigt för mig att få bra resultat på det nationella provet i matematik.



Figur 2 (En flicka har inte besvarat frågan).

Detta diagram visar tydligt att det är viktigt för både pojkar och flickor att få bra resultat på provet, framförallt är det viktigt bland pojkarna.

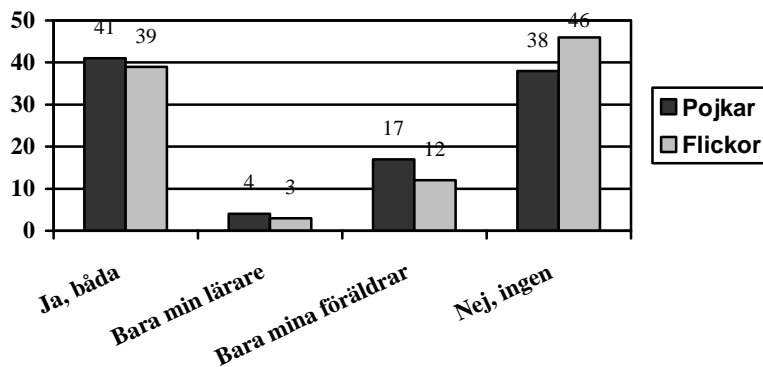
Fråga 10. Det är viktigt för mig att få bättre resultat än mina kompisar på det nationella provet i matematik.



Figur 3 (En flicka har inte besvarat frågan).

Nästan en tredjedel av pojkarna tycker att det är viktigt att få bättre resultat än sina kompisar på provet. Däremot är de mer än 50 procent av flickorna som inte alls instämmer på frågan.

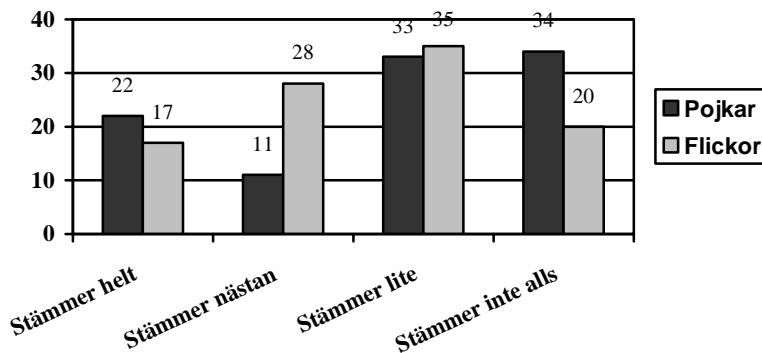
Fråga 11. Har din lärare eller dina föräldrar sagt till dig att det är viktigt att få bra resultat på det nationella provet i matematik.



Figur 4 (En flicka har inte besvarat frågan).

Det är nästan lika stor andel flickor som pojkar som har fått höra från både lärare och föräldrar att det är viktigt att de presterar bra på provet. Svartalernativet att ingen har sagt till dem att det är viktigt att få bra resultat är högt bland både pojkar och flickor. Däremot är det endast 4 procent av pojkarna och 3 procent av flickorna som har hört det enbart från läraren.

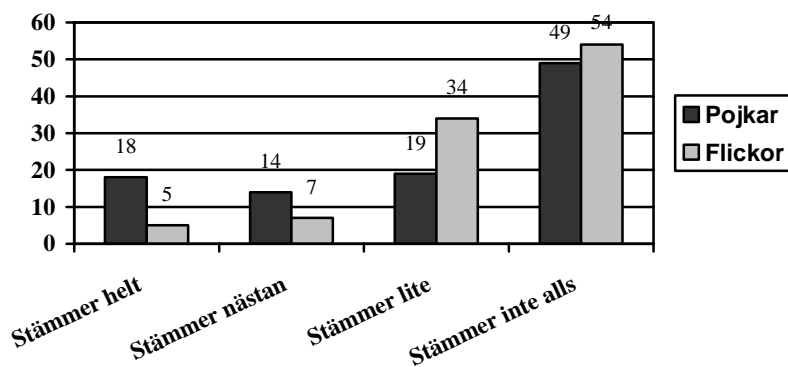
Fråga 12. Jag är rädd för att misslyckas på det nationella provet i matematik.



Figur 5 (Två pojkar har inte besvarat frågan).

En tredjedel av pojkarna och nästan hälften av flickorna är rädda för att misslyckas på provet. Lite mer än en tredjedel av både pojkarna och flickorna känner en viss rädsla att misslyckas. Cirka en tredjedel bland pojkarna och en femtedel av flickorna är inte rädda att misslyckas på provet.

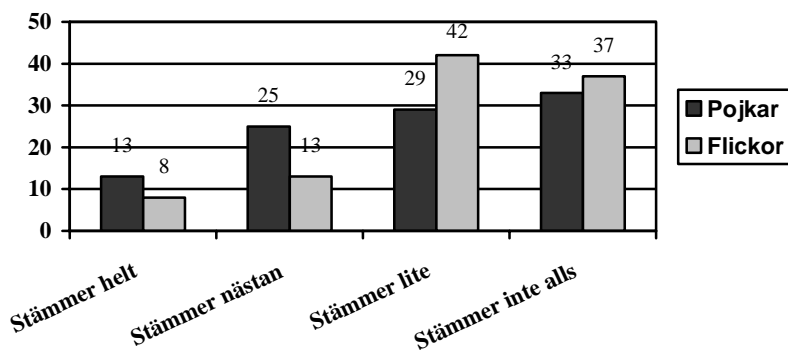
Fråga 13. Mina föräldrar kommer att bli besvikna/ledsna/arga om jag skulle få ett sämre resultat på det nationella provet i matematik än väntat.



Figur 6 (En flicka och två pojkar har inte besvarat frågan).

Ungefär hälften av både flickorna och pojkarna tycker inte alls att det stämmer. Undersökningen visar att en tredjedel av pojkarnas föräldrar kommer att bli besvikna/ledsna/arga om deras barn får ett sämre resultat än väntat.

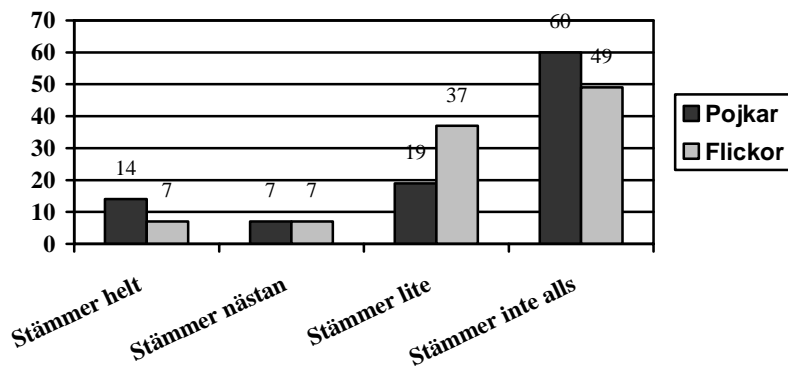
Fråga 14. Min lärare pratar ofta om det nationella provet i matematik.



Figur 7 (Fem pojkar har inte besvarat frågan).

38 procent av pojkarna tycker att deras lärare ofta pratar om det nationella provet i matematik. Endast en femtedel av flickorna anser att deras lärare ofta pratar om provet. En tredjedel av pojkarna och 42 procent av flickorna tycker att det stämmer lite.

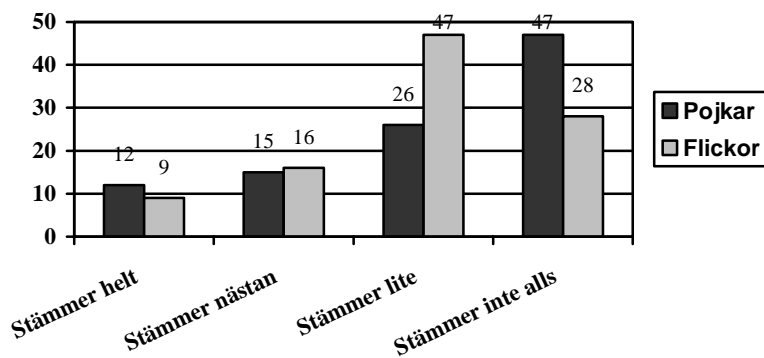
Fråga 15. Jag blir stressad av hur min lärare pratar om det nationella provet i matematik.



Figur 8 (Tre pojkar har inte besvarat frågan).

40 procent av pojkarna och 51 procent av flickorna tycker att de på något sätt känner sig stressade över hur deras lärare pratar om provet, övriga elever tycker inte alls att det stämmer.

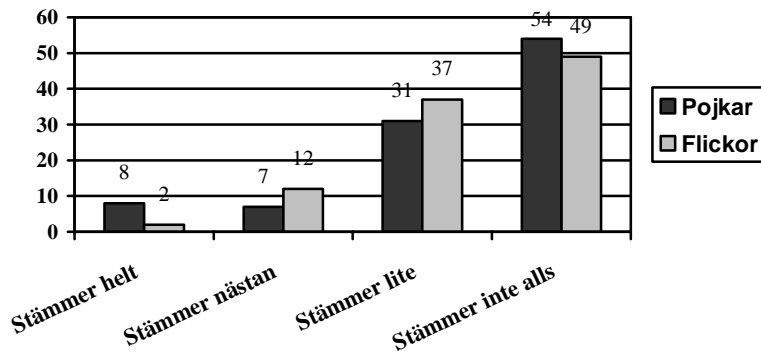
Fråga 16. Jag känner mig stressad inför det nationella provet i matematik.



Figur 9 (Två pojkar har inte besvarat frågan).

72 procent av flickorna och 53 procent av pojkarna känner i någon grad av stress inför provet. 47 procent av pojkarna och mindre än en tredjedel av flickorna känner inte sig stressade inför provet.

Fråga 17. Jag känner mig ofta stressad i skolan.

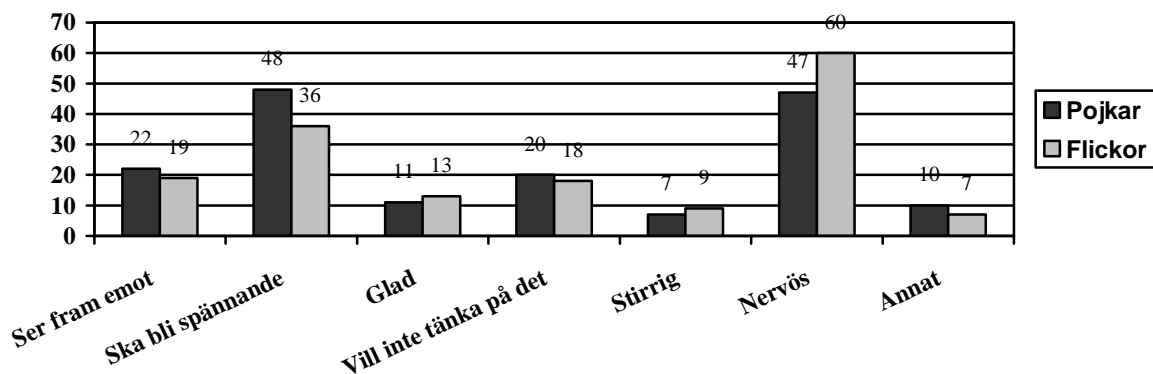


Figur 10 (Två pojkar har inte besvarat frågan).

Ungefär 50 procent bland både flickorna och pojkarna känner inte av någon stress i skolan. De övriga eleverna känner sig i någon grad stressad i skolan.

Fråga 8 och 18 redovisas *inte i procent* utan i antal, eftersom eleverna har fått kryssa i mer än ett svarsalternativ.

Fråga 8. Såhär känner jag mig inför det kommande nationella provet i matematik.

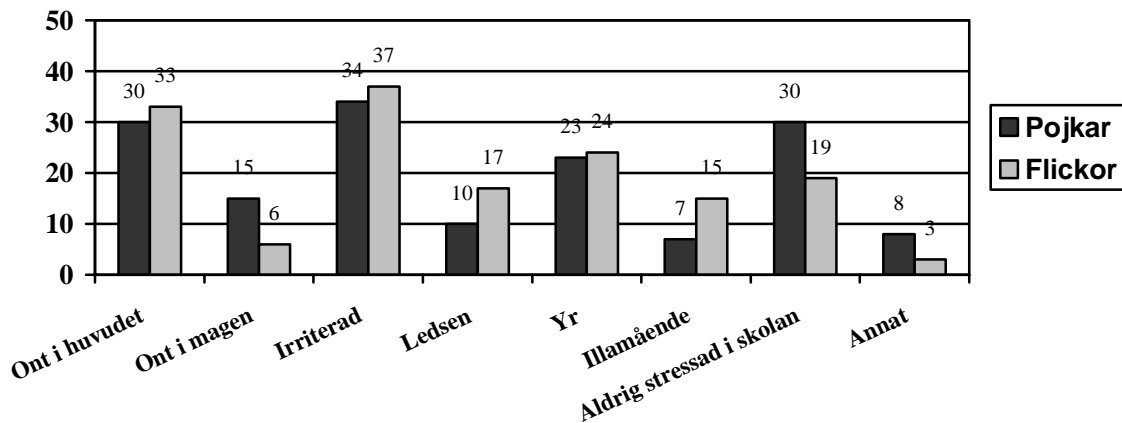


Figur 11

Majoriteten av flickorna är nervösa inför provet. Pojkarna är också nervösa men de tycker även att det ska bli spännande. Det är endast 41 elever som ser fram emot provet, men däremot är de 48 elever som svarat att de inte vill tänka på det eller är stirriga. Eleverna hade också möjlighet att skriva ett eget svarsalternativ under rubriken annat. Såhär svarade pojkarna: rädd, roligt, bryr mig inte, kul, inget alls, tänker inte på det, pirrigt, tråkigt och

längtar till det. Flickorna svarade: jobbigt, att jag inte klarar det så att jag måste gå om, stressad och konstig. Svaren som eleverna har skrivit på annat är övervägande negativa känslor inför provet.

Fråga 18. Hur känner du dig när du stressar.



Figur 12 (Tre pojkar har inte besvarat frågan).

De vanligaste kännetecknen bland stressade elever är att de har huvudvärk, känner sig irriterade eller yra. 30 pojkar och 19 flickor känner sig aldrig stressade i skolan. Eleverna hade också möjlighet att skriva ett eget svarsalternativ under rubriken annat. Såhär svarade pojkarna: vill slå någon, yr så när jag går snurrar allt, virrig, stressad, känner inget, känner mig inte stressad, att man inte hinner med allt och stirrig. Flickorna svarade: nervös, arg och konstig känsla i kroppen.

6. Diskussion

6.1 Metoddiskussion

Syftet med enkätundersökningen var att ta reda på om elever i årskurs 5 känner sig stressade inför det nationella provet i matematik och vilka faktorer som eventuellt framkallar stress.

Vi är i det stora hela nöjda med val av metod då resultatet ger en antydning om hur elever i årskurs 5 känner inför det nationella provet i matematik. Hade studien istället genomförts med intervjuer hade inte undersökningsgruppen kunnat vara lika omfattande, vilket inte gjort det möjligt att i lika stor utsträckning kunna få fram antydningar om hur elever i årskurs 5 generellt sätt känner inför provet. Däremot hade följdfrågor kunnat ställas till eleverna och på så sätt hade svaren troligtvis blivit mer utförliga. Trots fördelen med att kunna ställa följdfrågor tror vi inte att resultatet hade blivit annorlunda eftersom elevernas svar troligen blivit desamma. Om undersökningen skulle genomföras på nytt hade några enstaka ändringar gjorts i enkätformuläret. De sex första frågorna hade tagits bort (se bilaga 2) eftersom de inte var relevanta för syftet med undersökningen. På fråga 8 och 18 hade antalet svarsalternativ minskats till enbart fyra alternativ, dessa skulle eleverna fått rangordna från ett till fyra. Detta för att lättare kunna utläsa hur eleverna känner sig när de är stressade.

Undersökningsgruppen bestod av 194 elever med ett bortfall på elva vilket innebär att 183 elever deltog. Anledningen till att vissa elever inte deltog var på grund av att de var sjuka eller att de inte fick delta i undersökningen för sina föräldrar. De elever som var frånvarande på grund av sjukdom kunde inte påverkas, men däremot hade troligtvis bortfallet kunnat minska bland dem som inte fick delta för sina föräldrar. Detta genom att ta bort den mening i brevet där det står att syftet med undersökningen är att se om det finns något samband mellan elevers sociala bakgrund och förväntningar hemifrån angående elevers provresultat. Denna mening kan ha gett upphov till att föräldrarna inte ville att deras barn skulle delta i undersökningen. Anledningen till att denna frågeställning inte följts upp och besvarats i denna studie är på grund av att syftet ändrats. Trots bortfallet på elva elever var svarsfrekvensen 94 procent.

6.2 Resultatdiskussion

Frågorna som legat till grund för undersökningen har varit: Känner elever sig stressade inför det nationella provet i matematik och hur yttrar det sig i så fall? Ställer elever krav på sig själv inför provet och upplever de krav från sina föräldrar och lärare? Vad är det i så fall som orsakar dessa krav? Förekommer det några skillnader mellan pojkar och flickor gällande krav och stress inför det nationella provet i matematik? Idag lever vuxna människor i en stressad vardag fylld med krav och tidspress. Detta påverkar dagens barn negativt, eftersom stress och krav förs över på dem. Dessutom befinner sig eleverna i en stressad miljö i skolan, vilket orsakas av för många läxor och prov samt barnens egna krav på sig att lyckas i skolan. Att få krav ställda på sig kan ibland vara bra. Då eleverna kan leva upp till förväntningarna blir det en sporre i utvecklingen, eleverna upplever då positiv stress. Är kraven däremot för höga och eleverna känner att de inte kan uppfylla förväntningarna på dem utvecklas negativ stress (Ellneby, 1999). En undersökning gjord av Statistiska centralbyrån visar på att nästan hälften av de 3000 tillfrågade eleverna ställer höga krav på sig själv i skolarbetet, framförallt gäller det flickor (Levnadsförhållanden-Barns villkor, 2005). Statistiska centralbyråns undersökning överensstämmer med denna studie, där resultatet visar att det är mycket viktigt för eleverna att få bra resultat på det nationella provet i matematik. Däremot skiljer sig studierna åt, då den här studien visar att pojkarna ställer högre krav på sig än flickorna. Anledningen till att procenttalet pojkar är hög kan bero på det resultatet visar, nämligen att pojkarna känner större krav från både föräldrar och lärare än vad flickorna gör. Anledningen till att pojkarna känner dessa krav kan vara på grund av det Öhrn understryker, nämligen att matematik har särskild status bland pojkar (Öhrn, 2002). Linnanmäki betonar att matematik är ett statusämne i skolan och att ämnet väcker starka reaktioner bland både elever och föräldrar. Orsaken till dessa reaktioner kan vara för att goda prestationer i ämnet är ett bevis på intelligens (Linnanmäki, 2002).

Förutom att jämföra sig med sig själv i liknande situationer är det också vanligt att elever jämför sig med varandra (Nationella kvalitetsgranskningar, 2003). Enligt studien är det vanligare att pojkarna jämför sina provresultat med varandra och att de tycker det är viktigt att få fler poäng än sina kompisar. Flickorna har inte i lika stor utsträckning behov av att jämföra provresultat med sina kompisar. Detta kan till viss del bero på det som Mogren och Trosell skriver, nämligen att flickor inte i lika stor utsträckning som pojkar är några tävlingsmänniskor (Mogren och Trosell, 1997). Det kan även vara så att flickor är rädda för

att få sämre resultat än sina kompisar eftersom de tar misslyckande mer personligt och vill därför inte jämföra sig med sina kamrater (Woxberg, 2005). Pojkar tar det inte lika personligt om de skulle prestera sämre än sina kompisar. Förutom att pojkar är mer tävlingsinriktade kan anledningen vara det som Björnsson tar upp, att pojkar i allmänhet visar större självförtroende gällande skolans krav jämfört med flickor (Björnsson, 2005).

Vad som orsakar stress är olika från person till person (Ellneby, 1999). Det nationella provet i matematik är en av orsakerna till att elever känner sig stressade i skolan. Enligt Skolverkets undersökning upplever var femte lärare i årskurs 5 att större delen av eleverna visar tecken på ångest och stress inför proven (Naeslund, 2004). Vid en jämförelse mellan figur 9 och 10 framkommer det tydligt att eleverna, både flickor och pojkar, känner sig mer stressade inför provet än vad de i vanliga fall gör i skolan. Skillnaden är störst bland flickorna, ungefär 50 procent känner av stress i skolan och när det gällde att känna av stress i någon grad inför provet höjdes procentenheten upp till hela 72 procent. Stressen kan bero på det som tagits upp tidigare, bland annat elevens krav på sig själv och från andra. Andra orsaker som kan framkalla stress hos barn kan vara familjeförhållanden. Om föräldrarna till exempel är stressade speglar det av sig på barnen (Ellneby, 1999). Det kan även vara som Währborg betonar att elevers relationer och hur de trivs i skolan har stor betydelse för hur stresspåverkade de är (Währborg, 2003). Om eleven inte trivs med sin skolsituation löper han/hon större risk att drabbas av stress. Alla elever som deltagit i studien känner inte sig stressade inför provet, det är nästan 50 procent av pojkarna och mindre än en tredjedel av flickorna som inte upplever stress. Detta kan framförallt bero på att dessa elever har ett gott självförtroende och ser svårigheter mer som en utmaning än ett hinder eller att eleverna har hög prestationsförmåga (Ellneby, 1999). Det kan även vara så att eleverna har positiva erfarenheter av hur väl de lyckats på tidigare prov och uppgifter inom matematikämnet (Nationella kvalitetsgranskningar, 2003). Detta påverkar i sin tur elevers självkänsla positivt och därför utvecklas inte oro och ångest som kan framkalla negativ stress.

Barn som är stressade kännetecknas av att de är oroliga, arga, ledsna, irriterade och nervösa (Barn och unga berättar om stress, 2004). Andra vanliga varningssignaler kroppen sänder ut innan stressen blir skadlig är magont och huvudvärk (Ellneby, 1999). I denna studie framgår det att de vanligaste kännetecknen för stress bland elever i årskurs 5 är huvudvärk, irritation eller yrsel.

I Skolverkets intervjuer med lärare framgår det att elever blir stressade av de nationella proven på grund av de är rädda för att misslyckas och att de måste gå om årskurs 5 (Naeslund, 2004). I denna studie fick eleverna, på fråga 8, möjlighet att skriva egna alternativ till hur de kände sig inför det nationella provet i matematik och där svarade tre flickor att de hoppas att de klarar provet så att de inte behöver gå om årskurs 5. Att det enbart är flickorna som har uttryckt sin oro på detta sätt kan bero på det som Björnsson poängterar, nämligen att flickor har lägre självkänsla och självförtroende i ämnet matematik (Björnsson, 2005).

Det har tidigare tagits upp att krav från läraren i varierad grad framkallar stress bland elever inför provet. Läraren spelar en viktig roll för elevernas relation till det nationella provet eftersom läraren lägger nivån på provets betydelse. Enligt en undersökning från Skolverket visar resultatet att stress bland elever i vissa fall beror på hur läraren förklarar upp kraven (Naeslund, 2004). Den här studien visar att ungefär 50 procent av flickorna tycker att de på något sätt känner sig stressade av hur läraren pratar om provet. Procenttalet bland pojkarna är också relativt högt, det ligger på 40 procent. Om denna undersökning genomförts i början på nästa år, närmare provtillfällena, hade troligtvis procenttalet varit ännu högre eftersom det hade fokuserats och diskuterats mer om provet både i skolan och i hemmen.

Resultatet från studien visade inte några större skillnader mellan pojkar och flickor gällande stress inför det nationella provet i matematik. Det visade sig att flickorna kände av stress i större utsträckning än pojkarna, men att pojkarna i sin tur upplevde större krav på sig inför provet. Anledningen till att resultatet visar denna skillnad kan bero på det som tidigare diskuterats att flickor har lägre självkänsla och självförtroende gällande ämnet matematik (Nationella kvalitetsgranskningar, 2003). Pojkar däremot har ett särskilt förhållande till matematik och de känner höga krav från lärare och föräldrar att lyckas i ett ämne som för dem är starkt förknippat med intelligens och status (Linnanmäki, 2002, Öhrn, 2002).

Studien visar att 72 procent av flickorna och 53 procent av pojkarna i årskurs 5 i någon grad känner av stress inför provet. Enligt Lpo 94 är ett av skolans uppdrag att skapa en ”god miljö för utveckling och lärande” (Lpo 94, s. 9). Det kan ifrågasättas om detta uppdrag uppfylls med tanke på vad som framgår av resultatet. Vidare är det även intressant att diskutera hur elever i de lägre åldrarna kommer att känna sig inför de nationella proven i framtiden. Den

29 november 2006 visade nämligen Sveriges television ett inslag om att skolminister Björklund vill införa nationella prov redan i årskurs 3, vilket kommer att träda i kraft innan sommaren 2009 (Sveriges television, 2006). Utifrån inslaget och skolans uppdrag om en god miljö kan man ställa sig frågan hur skolan skall kunna uppnå denna goda miljö då provet ska genomföras redan i årskurs 3. Med tanke på det som framgår av denna studie, hur kommer då elever i årskurs 3 att uppleva den stress och de krav som provet framkallar? Detta är en av de funderingar som vi överlåter för framtida forskning.

Utifrån studien kan vi dra följande slutsats. En stor del av både flickor och pojkar känner i någon grad av stress inför det nationella provet i matematik. Flickor känner i större utsträckning av stress än pojkar och pojkarna upplever mer krav från lärare och föräldrar. Procentantalet bland flickorna ökade med 22 procent vid en jämförelse mellan den stress de upplever under normala förhållanden i skolan och den stress som framkallas inför provet. Anledningen till att studien visar detta resultat kan bero på att pojkarna har ett särskilt förhållande till matematik och därför känner högre krav från föräldrar och lärare än vad flickor gör. Att flickorna känner sig mer stressade inför det nationella provet i matematik kan bero på att de har lägre självkänsla och självförtroende inom ämnet matematik.

Under arbetets gång har det väckts många nya tankar kring vidare forskning. Här nedan följer några exempel:

- göra en jämförelse mellan enbart flickor eller enbart pojkar i årskurs 5 och 9, för att se vilka skillnader som förekommer gällande krav på sig själv och krav från föräldrar i skolarbetet.
- undersöka om det finns samband mellan elevers sociokulturella bakgrund och föräldrars krav på sina barn att prestera i skolan.
- göra en undersökning som innefattar både det nationella provet i matematik och det nationella provet i svenska i årskurs 5. Detta för att se om det föreligger skillnader mellan könen gällande krav och stress beroende på ämne.

7. Sammanfattning

Stressforskning är ett relativt ungt forskningsområde, vilket medför att kunskapen är begränsad (Währborg, 2003). Stress innebär att kroppen reagerar på en rad olika påfrestningar i form av krav, hot, utmaning och belastning. Stress ökar individens aktivitetsnivå och utan den skulle livet vara tråkigt och enformigt. Vad som orsakar stress är däremot väldigt olika från person till person (Ellneby, 1999).

Allt fler barn och ungdomar känner sig stressade i dagens samhälle (Ellneby, 1999). Sedan mitten av 1980-talet har tecken för stress hos svenska barn nästan fördubblats. I de flesta fall är det mer än en faktor som orsakar stress bland barn (Woxberg, 2005). Enligt Ellneby kan det bland annat vara för många läxor och prov samt barns egna krav på sig att lyckas i skolan. Att känna stress vid något tillfälle är inte skadligt men om det pågår under en längre tid kan det bli ohälsosamt. Innan det hinner gå så långt sänder kroppen ut varningssignaler i form av magont, huvudvärk och oro, men går de för långt kan varningssignalerna övergå till olika sjukdomar och besvär som till exempel sömnproblem, migrän och depression (Ellneby, 1999).

Genom alla tider har matematikämnet fått ett stort utrymme i skolan och tilldelats många undervisningstimmar (Pettersson, 1990). Matematikens centrala plats har bidragit till att ämnet har hög status i skolan, vilket medfört att elever känner att det är viktigt att lyckas inom ämnet (Linnanmäki, 2002). Elevers erfarenheter av tidigare prestationer och hur väl de lyckats inom ett ämne är starkt förknippade med de känslor som ryms inom dem inför liknande uppgifter (Nationella kvalitetsgranskningar, 2003). Pojkar visar i allmänhet större självförtroende gällande skolans krav jämfört med flickor. Det kan skilja sig mellan ämnen men framförallt i matematik har flickor lägre självkänsla och självförtroende (Björnsson, 2005). Framförallt har matematik särskild status bland pojkar (Öhrn, 2002).

De nationella proven erbjuds i årskurs 5 och 9, men de är endast obligatoriska i årskurs 9. De flesta kommuner eller skolor ser dock till att ämnesproven blir obligatoriska redan i årskurs 5 (Naeslund, 2004).

Denna studie syftar till att undersöka om elever i årskurs 5 känner sig stressade inför det nationella provet i matematik och vad det i så fall beror på. Undersökningen genomfördes med hjälp av enkäter som besvarades av 183 elever. Resultatet visar att en del av de

tillfrågade eleverna känner sig stressade i skolan och den andelen ökar markant när det gäller stress inför provet, ökningen är framförallt tydlig bland flickorna. 50 procent av flickorna kände sig stressade i skolan och det ökade upp till 72 procent när det gällde stress inför det nationella provet i matematik. Pojkarna anser i större utsträckning än flickorna att det är viktigt att prestera bra på provet och uppnå ett bättre resultat än sina kompisar. Pojkarna känner även större krav från sina föräldrar och lärare att åstadkomma ett bra resultat på provet i matematik. Anledningen till att resultatet visar denna skillnad kan bero på att flickor har lägre självkänsla och självförtroende i ämnet matematik (Nationella kvalitetsgranskningar, 2003). Pojkar har däremot ett särskilt förhållande till matematik och de känner höga krav från lärare och föräldrar att lyckas i ett ämne som för dem är starkt förknippat med intelligens och status (Linnanmäki, 2002, Öhrn, 2002).

Referenslista

Litteratur

Björnsson, M. (2005) *Kön och skolframgång, tolkningar och perspektiv*. Myndighet för skolutveckling.

Ejlertsson, G. (2005) 2:a uppl., *En enkät i praktiken - En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-03164-5

Ellneby, Y. (1999) *Om barn och stress och vad vi kan göra åt det*. Stockholm: Natur och kultur. ISBN: 9127077314

Frankenhaeuser, M. (1995) *Nationalencyklopedin* Band 17 Höganäs: Bra böcker AB. ISBN: 91-7024-619-X

Kursplaner och betygskriterier (2000) Skolverket. Stockholm: Fritzes. ISBN: 91-38-31729-X

Linnanmäki, K. (2002) *Matematikprestationer och självuppfattning, en uppföljningsstudie i relation till skolspråk och kön*. Åbo Akademis förlag. ISBN: 951-765-089-2

Lundborg E-G. och Malmqvist J. m.fl. (2000) *Vårt liv- vår hälsa, miljö och livsstil* Bokförlaget Bra böcker AB. ISBN 91-7133-706-7

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (1998) Utbildningsdepartementet. Stockholm: Fritzes. ISBN: 91-38-31413-4

Mogren I och Trosell, L. (1997) *Typiskt tjejer? - om flickors psykiska och sociala utveckling*. Farsta: SISU idrottsböcker. ISBN 91-87660-43-1

Naeslund, L. (2004) *Prövostenar i praktiken – Grundskolans nationella provsystem i ljuset av användarens synpunkter*. Stockholm: Fritzes. ISBN: 91-85009-56-3

Nationella kvalitetsgranskningar 2001-2002, Självkänslan och skolans vardag (2003) Skolverket. Stockholm: Fritzes.

Patel, R och Davidsson, B. (2003) 3:e uppl., *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-02288-3

Peters, D. (2001) *Prismas stora bok om hälsa, hela familjens läkarbok*. Stockholm: Bokförlaget Prisma. ISBN: 91-518-3797-8

Pettersson, A. (1990) *Att utvecklas i matematik. En studie av elever med olika prestationsutveckling*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Rodhe, G. och Österberg, H. (1974) *Barn och stress*. Stockholm: Bokförlaget Aidus. ISBN: 91-0-038914-5

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. ISBN: 91-7307-008-4

Woxberg L. (2005) *Stress i unga år*. Jönköping: Brain Books AB. ISBN: 91-892 50-96-6

Öhrn, E. (2002) *Könsmönster i förändring? – en kunskapsöversikt om unga i skolan*. Stockholm: Liber. ISBN: 91-89314-73-5

Artiklar

Barn och unga berättar om stress (BR 2004:3) Barnombudsmannen ISSN: 1652-0157

Lannvik-Duregård, M. (2006:13) *Lärarnas tidning*. ISSN: 1101-2633

Sandelin, G. (2000:1) *BRIS-tidningen, barn och ungdom, Barn och stress*. ISSN: 1400-108X

Whärborg, P. (2003:5) *BRIS-tidningen, barn och ungdom, Stress hos barn*. ISSN: 1400-108X

Elektroniska källor

Aronsson, G. *Stress och arbetsliv* Arbetslivsinstitutet [www] Hämtat från
< <http://www.arbetslivsinstitutet.se/stress/stressforskning.asp> >. Hämtat den 1 november 2006.

Levnadsförhållanden - Barns villkor (2005:110) [www] Statistiska centralbyrån. Hämtat från
< http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0101_2002I04_BR_LE110SA0501.pdf >.
Hämtat den 6 november 2006.

PRIM-gruppen *Ämnesprov för skolår 5* Lärarhögskolan Stockholm [www] Hämtat från
< http://www1.lhs.se/prim/matematik/amnesprov_5.html >. Senast uppdaterad den 6 november 2006. Hämtat den 7 november 2006.

Sveriges television (2005). *Inga nationella prov i årskurs 3* [www] Hämtat från
< <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?sortOptionArt527895=10&d=47244&a=527895&queryArt527895=nationella+prov> >. Inslag 2005-10-30. Hämtat den 6 december 2006.

Sveriges television (2006) *Nationella prov redan i årskurs 3* [www] Hämtat från
< <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?sortOptionArt527895=10&d=47244&a=527895&queryArt527895=nationella+prov> >. Inslag 2006-11-29. Hämtat den 6 december 2006.

Bilaga 1

Hej!

Vi heter Johanna Hansson och Carolin Ericsson och vi studerar på Högskolan i Kristianstad. Vi har nu enbart några veckor kvar av vår utbildning och det innebär att vi skriver vår C-uppsats på 10 poäng.

Vi kommer att göra en enkätundersökning i ert barns klass och det är vår skyldighet att informera er föräldrar om att vi kommer att göra det.

Vi kommer att undersöka om elever i årskurs fem känner sig stressade inför det kommande nationella provet i matematik, vilka faktorer det är som orsakar den eventuella stressen, samt om det är någon skillnad mellan pojkar och flickor gällande stressen? Vi kommer även att undersöka om det finns något samband mellan elevernas sociala bakgrunder och förväntningarna hemifrån angående elevernas resultat.

Om ni **inte** vill att ert barn ska vara med i undersökningen så ber vi er vänligen att lämna in talongen till deras klassföreståndare

Vi kommer att göra undersökningen onsdagen den 15 november. Om ert barn får lov att vara med i undersökningen så behöver ni inte lämna något besked till klassföreståndaren i annat fall så lämna talongen innan den 15 november.

Enkäterna kommer att vara anonyma, vilket innebär att vi inte kan härleda några svar till någon elev.

Om ni har några frågor eller funderingar får ni gärna kontakta oss, våra e-postadresser är X.

Tack för hjälpen!
Med vänliga hälsningar

Johanna och Carolin

Jag/vi vill inte att mitt/vårt barn är med i enkätundersökningen.

Namn: _____

Klass: _____

ENKÄT

Den här enkäten handlar om hur du känner inför det kommande nationella provet i matematik. Du kommer att vara helt anonym vilket innebär att vi aldrig kommer att veta vilken enkät som är din. Svara så ärligt du kan på frågorna och kryssa i det alternativ som mest stämmer överens med det du känner. På några frågor får du kryssa i mer än ett svar.

Pojke

Flicka

1. Arbetar dina föräldrar?

Ja, både mamma och pappa Bara mamma Bara pappa Ingen av dem

Om ingen av dina föräldrar arbetar kan du hoppa ner till fråga 3.

2. Vilket yrke har dina föräldrar? T.ex. sjuksköterska, ingenjör, polis, kassörska, lagerarbetare, reparatör.

Mamma: _____

Pappa: _____

3. Vilken utbildning har dina föräldrar?

Mamma

Grundskola Gymnasieutbildning Högskola/Universitet **mindre än** 3 år

Högskola/Universitet **mer än** 3 år Vet ej

Pappa

Grundskola Gymnasieutbildning Högskola/Universitet **mindre än** 3 år

Högskola/Universitet **mer än** 3 år Vet ej

4. Jag tycker att matematik är roligt.

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

5. Jag tycker att det är svårt med matematik.

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

**6. Jag får den hjälp jag behöver av min lärare under matematik-
lektionerna.**

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

**7. Jag tycker att det ska bli kul att skriva det nationella provet i
matematik.**

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

**8. Så här känner jag mig inför det kommande nationella provet i
matematik. Du får kryssa i mer än ett svar!**

Ser fram emot det Stirrig Ska bli spännande

Vill inte tänka på det Glad Nervös

Annat: _____

**9. Det är viktigt för mig att få bra resultat på det nationella provet i
matematik.**

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

**10. Det är viktigt för mig att få bättre resultat än mina kompisar på det
nationella provet i matematik.**

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

**11. Har din lärare eller dina föräldrar sagt till dig att det är viktigt att få
bra resultat på det nationella provet i matematik.**

Ja, både min lärare och mina föräldrar Bara min lärare

Bara mina föräldrar Nej, ingen av dem

12. Jag är rädd för att misslyckas på det nationella provet i matematik.

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

13. Mina föräldrar kommer att bli besvikna/ledsna/arga om jag skulle få ett sämre resultat på det nationella provet i matematik än väntat.

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

14. Min lärare pratar ofta om det nationella provet i matematik.

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

15. Jag blir stressad av hur min lärare pratar om det nationella provet i matematik.

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

16. Jag känner mig stressad inför det nationella provet i matematik.

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

17. Jag känner mig ofta stressad i skolan.

Stämmer helt Stämmer nästan Stämmer lite Stämmer inte alls

18. Hur känner du dig när du stressar. Du får kryssa i mer än ett svar!

Ont i huvudet Ont i magen Irriterad

Ledsen Yr Illamående

Jag känner mig aldrig stressad i skolan

Annat: _____

Tack för din medverkan!!!